

Maandthema: Paradijstuin

1^e van 2 groene vieringen

Voorgangers: Waltraut Stroh en Einar Sies

Welkom en mededelingen

Filmpje: De aarde gezien vanaf de maan

Lied : Psalm 63 vrij

Inleiding op het thema

We hebben net het prachtige filmpje gezien van de opgaande aarde.

Op de voorgrond het kale oppervlak van de maan, aan de horizon de blauwe planeet aarde die we ons thuis mogen noemen.

Ik weet niet wat dit bij u oproept. Voor mij is het een gevoel van ontzag, verwondering, dankbaarheid. Deze blauwe bol is een van de ontelbare hemellichamen in het onmetelijke heelal, maar zo ver we weten de enige planeet waar leven mogelijk is. Lucht, water, aardbodem, alle ingrediënten voor een paradijselijk leven zijn er. Als we steeds verder inzoomen op de aarde zien we hoge bergen en diepe oceanen, tropisch regenwoud, groene savanne, gele zandvlaktes, dorpen en steden, een grote rijkdom aan planten, dieren en mensen. Maar ook fabrieken die gift uitstoten, mega stallen, verdroogde aarde, verwoeste steden, bootjes vol vluchtelingen, sloppenwijken naast luxe villa's. Voor veel dieren en mensen is het leven op planeet aarde alles andere dan paradijselijk.

Het thema van deze viering is de paradijstuin.

Is het u ooit opgevallen dat de bijbel begint en eindigt met een paradijstuin, op de eerste bladzijde de hof van Eden en op de laatste bladzijde de stadstuin in het nieuwe Jeruzalem met helder water en bomen met geneeskracht.

De paradijstuin is bijbelse beeldspraak. Zegt ons dit beeld nog iets?

Wat kunnen we ermee in het jaar 2024, in Den Haag?

Daar willen we in deze groene viering over nadenken, zingen, lezen, bidden en ons laten inspireren.

Over inspiratie gesproken. Die vinden we niet alleen in de christelijke traditie. Ik wil u graag een stukje voorlezen uit een toespraak van Chief Seattle uit Noord Amerika van 150 jaar geleden. Hij was geconfronteerd met Europese kolonisten die het land van de inheemse bevolking wilden kopen en hen in reservaten wilden terugdringen.

Als het grote opperhoofd in Washington ons land wil kopen vraagt hij veel van ons.

Het is zo moeilijk te begrijpen voor ons. Hoe kun je de lucht kopen of verkopen, de warmte van de aarde, de snelheid van de antiloop?

Is de aarde van u om ermee te doen naar goeddunken, alleen omdat de rode man een stuk papier tekent en het geeft aan de blanke man?

Als wij zelf de prikkeling van de lucht en het kabbelen van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het dan van ons kopen?

Kunt u de bizons terugkopen als de laatste eenmaal gedood is?

Als we ons land aan u verkopen, wil ik hier deze voorwaarde stellen:

Leer uw kinderen wat wij onze kinderen leerden:

dat de aarde onze moeder is.

Dit weten wij:

de aarde behoort niet aan de blanke,

de blanke behoort aan de aarde.

Alles hangt samen als het bloed dat een familie verbindt.

Als we de slang doden zullen de veldmuizen zich vermenigvuldigen en onze maisoogst vernietigen.

Alles hangt met alles samen.

Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de zonen en dochters van de aarde. De mens heeft het web van het leven niet geweven. Hij is slechts een draad ervan. Wat hij met het web doet doet hij met zichzelf.

Lezing : [Genesis 2: 4b -15](#)

Lied : Word stil mijn ziel, couplet 1

Lezing: [Jesaja 51: 1- 3](#)

Lied : Word stil mijn ziel, couplet 3

Lezing: Openbaring 21:10 en 22 1-2

Ik raakte in vervoering,
en hij nam mij mee naar een heel hoge berg
en liet me de heilige stad Jeruzalem zien,
die uit de hemel neerdaalde,
bij God vandaan.
(...) Hij liet me een rivier zien met water dat leven geeft.
De rivier was helder als kristal
en ontsprong aan de troon van God en van het lam
en stroomde dwars door de stad.
Aan weerskanten van de rivier stond een levensboom,
die twaalf vruchten gaf,
elke maand zijn eigen vrucht.
De bladeren van de boom brachten de volken genezing.

Lied: Word stil mijn ziel, couplet 2

Overweging

Beste mensen, hier bij elkaar voor een 'groene' viering, want zo is deze viering aangekondigd. Met welke verwachting bent u dan hierheen gekomen? Een viering in de toonzetting van blijdschap en dankbaarheid, over de ontloken lente, over God die we in elk bloemetje ontmoeten? Of een viering waar weer eens verteld wordt wat er allemaal mis is met de natuur, het klimaat en met ons gedrag,

De groene Dominicus heeft als thema voor vanochtend gekozen: de paradijstuin. Dit Bijbelse beeld omvat beide aspecten, de verwondering over de prachtige schepping en het besef van de verwonding van die schepping.

De paradijstuin is geen aardse tuin die ooit ergens bestaan heeft. Het beeld van de paradijstuin is veelmeer uitdrukking van een diep verlangen, ingeprent in ons collectief en individueel bewustzijn, het verlangen naar het goede leven op onze aardbol dat recht doet aan planten, dieren en mensen, waar mensen leven in en handelen vanuit een vanzelfsprekende verbinding met de rest van de schepping en de Schepper. Net als elk verlangen ontstaat het verlangen naar de paradijstuin uit een gemis. *Paradise lost*. Onze realiteit is niet meer Genesis 2 maar Genesis 3, waar we het verhaal lezen van de zondeval en de verdrijving uit de paradijstuin. Ik zou het liever zo willen zeggen: De mens is niet als straf uit het paradijs verdreven. Maar door slecht menselijk handelen verwordt de paradijstuin steeds weer tot woestijn. Hoe actueel kan dit niet zijn als we aan de klimaatverandering nu denken.

Daarmee komen we bij onze verantwoordelijkheid als bewoners van de deze aardbol. Als ons verkeerd handelen de schepping verwoest dan geldt ook het omgekeerde dat ons juist handelen tot op zekere hoogte schade herstelt of tenminste verdere verwoesting tegen houdt. De thora en de profeten tot aan profeet Jezus toe roepen ons op om ons gedrag radicaal te veranderen en het goede te doen.

Er is werk aan de winkel, veel werk. Wij moeten en wij kunnen aan de slag gaan als tuinvrouwen en tuinmannen in Gods mooie en bedreigde schepping.

Het wordt vaak gezegd, en ik denk terecht, dat de diepste wortel van de klimaatcrisis een spirituele crisis is die met ons modern mensbeeld, wereldbeeld en Godsbeeld samenhangt waar de mens en dan ook nog de individuele mens de maat aller dingen is. Het bijbelse verhaal van de paradijs tuin en de schepping laat ons een alternatief beeld zien. Het reikt ons gereedschap aan om in Gods paradijs tuin te werken.

Genesis 2 begint met *In de tijd dat God aarde en hemel maakte...* de hele aarde, geen uitzondering voor Nederland ondanks het gezegde 'God schiep de wereld maar de Nederlanders schiepen Nederland.' In psalm 24 lezen we: *Van God is de aarde en alles wat daar leeft.* Van God en niet van de mens. Wij zijn niet de baas van de planeet aarde ook al gedragen we ons vaak zo. *Hoe kun je de lucht bezitten en verkopen?* vroeg Chief Seattle en roept ons daarmee op om afscheid te nemen van onze grootheidswaanzin.

In Genesis wordt verder beschreven hoe God in de paradijs tuin uit vochtige aarde een mens vormde. Uit de aarde, in het Hebreeuws *adama*, onstaat *adam*, de mens, letterlijk het aardwezen. Nog niet de man onderscheiden van de vrouw, dat komt pas in het vervolg van het verhaal. Niet alleen de mens is uit aarde gemaakt ook de landdieren en de vogels en God liet uit de aarde ook bomen groeien. Planten, dieren en mensen allemaal gemaakt uit hetzelfde materiaal. Moderne wetenschappers komen tot dezelfde conclusie dat alles wat in het heelal bestaat en ook de mens ontstaan is uit hetzelfde sterrenstof. Aarde zijn we en tot aarde zullen we terugkeren, net als dieren en planten. Dit besef helpt ons bescheidenheid in te oefenen.

Als mensen hebben we de aarde nodig. We leven van de eiwitten, koolhydraten, mineralen en andere bouwstoffen die de planten ons geven. Wij ademen zuurstof aangemaakt door algen en zeewier in de oceanen en in het bladgroen van de bomen. Reden tot dankbaarheid. Als ik met mijn kleinkinderen in het Kralingse Bos loop vraag ik hen om een boom aan te raken en de boom te bedanken dat hij ons zuurstof geeft.

Volgens Genesis 2 heeft de aarde ook de mens nodig om tot haar bestemming te komen. In het droge Midden Oosten groeien maar weinig planten zonder menselijke arbeid, vooral in de vorm van irrigatie. We lezen, *God bracht de mens in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken.* De twee Hebreeuwse woorden die hier gebruikt worden zijn *abad* en *shamar*. *Abad* is het woord voor dienen en *shamar* betekent zo veel als beschermen, zorgzaam waken over. We kunnen dan ook Genesis 2:5 vertalen met: *God plaatst het aardwezen mens, in de paradijs tuin Eden om de tuin te dienen en te beschermen.* De mens als zorgzame dienaar van de aarde. Dat is nogal een ander beeld dan de mens als heerser over de niet-menselijke natuur. Dat heeft verreikende consequenties.

Dienstbaarheid, dankbaarheid en bescheidenheid, drie Bijbels gereedschappen om in de paradijs tuin te werken. Het vraagt om een 'ecologische bekering', zoals Paus Franciscus in zijn encycliek *Laudato Si* zegt. Al ons persoonlijk, economisch en politiek handelen moet in overeenstemming gebracht worden met de behoeften van de aarde, de armen en de toekomstige generaties. Als Gods tuinmannen en tuinvrouwen moeten we geaard zijn in onze spiritualiteit en onze leefstijl. En dit moet zich naar de politiek vertalen.

Velen in deze zaal zijn hiermee al lang bezig als klimaatwakers, grootouders voor het klimaat, lid van een politieke partij, bij demonstraties langs de A12, met seizoensgebonden en biologisch eten, tweedehands kleren... Eigenlijk weten we het al zo lang, sinds de Club van Rome, het Conciliaire Proces. Maar de paradijs tuin lijkt verder weg dan ooit. Hoe houden we het vol? Wat geeft ons moed om door te gaan?

In de bijbel is de paradijs tuin niet alleen beeld van ons diep verlangen naar het goede leven maar ook een belofte, een belofte dat dit verlangen geen fata morgana is die we ons voorspiegelen maar dat het vervuld zal worden. God staat er garant voor.

Jesaja troost het volk dat geen toekomst ziet, *De Heer biedt troost aan de ruïnes van Sion. Hij maakt haar woestijn aan Eden gelijk, haar wildernis wordt als de tuin van de Heer.* De psalmen zingen over God de Schepper, *die hemel en aarde gemaakt heeft, die trouw blijft tot in eeuwigheid en niet loslaat het werk van zijn handen.* Geloof u dat, dat God zijn schepping niet loslaat? Geloof ik dat? Eerlijk gezegd soms weet ik niet wat ik me moet voorstellen onder 'God de Schepper'. Maar toch kan ik niet zonder en wil ik niet zonder. Als we uit eigen kracht deze wereld moeten redden, als onze wereld niet gedragen wordt door Gods handen, als ons menselijk handelen niet geïnspireerd wordt door Gods Geest, dan ervaar ik mijn leven als ziel-loos en zin-loos, zonder hoop. Zo wil ik me blijven vasthouden aan de hoop dat mijn kleine stapjes deel uitmaken van een grote beweging. Ik wil blijven werken in Gods paradijs tuin gesterkt door Gods belofte en bemoedigd door vele initiatieven en mensen die me hoop geven.

Vóór ik u vraag wat uw bronnen van hoop zijn wil ik er zelf een paar noemen die voor mij inspirerend zijn:

- De primatoloog Jane Goodall van wie ik geleerd heb dat hoop tot actie leidt en actie de hoop versterkt. In het Museum/Omniversum is op dit moment een tentoonstelling en een film over haar inzet.
- De organisatie EcoPeace Middle East, waar milieudeskundigen uit Palestina, Israël en Jordanië samenwerken ondanks de politieke verschillen van hun landen om het nijpende tekort aan water in de Jordaan en de ongelijke verdeling ervan tegen te gaan. Ze zijn dit jaar voorgedragen voor de nobelprijs voor vrede.
- De encycliek *Laudato Si* van de Paus en het document *Al-Mizan* dat vorige maand door Moslims gepubliceerd werd. Twee documenten met grote overeenkomsten.
- Jongeren en ouderen die bereid zijn zich te laten arresteren op de A 12.
- Buurtbewoners die werken aan een nieuwe stadsoase Jacob Cats vlak bij de Lukaskerk.
- en nog veel meer...

Wat zijn voor u voorbeelden van hoop? Wat geeft u hoop en vertrouwen?

Denk er even over na en deel dit met de persoon naast u.

Lied: Het is liefde (C.Visser)

Voorbeden

Eeuwige,

Dank U voor de aarde,
die Gij geschapen hebt
als een tuin om in te leven voor alle schepselen,
een paradijs tuin,
niet alleen voor vandaag,
maar ook voor morgen en overmorgen
voor alle eeuwen;
help ons die tuin in stand te houden,
voor elkaar en voor onze kinderen en kindskinderen,
voor alle schepselen.

Doe ons beseffen dat de aarde niet van ons is,
maar dat wij van de aarde zijn,
wees ons geweten
dat wij de aarde gebruiken naar haar bedoeling
en haar niet plunderen.

Ploeg onze verlamming om tot moed.
Zaai liefde in de voren van onze angst.

Laat een regen van ontferming op ons neerkomen,
voor de vertrapten, de ontheemden, de vluchtelingen
in ons midden.

Laat kracht groeien uit onze onmacht.
Oogst toekomst voor ons samen.

Wij leggen hier ook neer wat in ons hart leeft
en wat is opgeschreven in het voorbedenboek.

(...) Dank voor het leven,
dat wij het leven zoals het bedoeld is.

Amen

Collecte

Tafellied: Wat in stilte bloeit

Breken en delen

Broze aarde

Onze Broze Aarde die zich onder het universum uitstrekt,
Laat Uw Bestaan ons heilig worden,
laat ons U zien als een koninkrijk,
laat ons goed voor U zorgen,
voor Uw oppervlak
als ook voor uw diepten.
U geeft ons elke dag, getemperd water, fotosynthese en brood
maar onze vervuiling kunt U niet vergeven,
ook niet hoe we elkaar mishandelen en vernietigen;
leid ons in de verzoeking om U boven alles lief te hebben
U te verlossen van alle etterende onttering.
Want U behoort dit punt in het heelal
en zijn kracht, zijn overvloed en zijn heerlijk evenwicht
tot in de oneindigheid.

Lied: Aan de stromen van de paradijstuin

Zegen

Moge God ons zegenen met onrust
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden en oppervlakkige relaties
zodat er diepgang moge zijn in onze harten.
Moge God ons zegenen met boosheid
over onrechtvaardigheid, onderdrukking en de uitbuiting van mensen
zodat we mogen werken voor rechtvaardigheid, vrijheid en vrede.
Moge God ons zegenen met tranen
te plengen voor hen die lijden door pijn, verstoting, honger en oorlog
zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.
En moge God ons zegenen met voldoende dwaasheid
om te geloven dat we een verschil kunnen maken in deze wereld
zodat we kunnen doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.

Amen

Slotlied: Dat ik de aarde zou bewonen